

Rooma Waxay Dhidibada U Taagtaa Muujintii — Labaad

Aqoonsiga Rooma Casriga ah iyo Aragtida Nebi ahaaneed ee Maalmaha Ugu Dambeeya

Jeff Pippenger
2024-07-05

Oo wakhtiyadaas kuwo badan baa ka kici doona boqorka koonfureed; weliba tuugagga dadkaaga ayaa isa sarraysiin doona inay aragga xaqiijiyaan; laakiinse way dhici doonaan. Daanyeel 11:14.

Aqoonsiga saxda ah ee awoodda wakhtiga ugu dambeeya ee lagu matalay Rooma Casriga ah, sidaas darteedna ah awoodda “xaqiijisa aragtida,” waa arrin lama huraan ah oo badbaado khusaysa. Waxay ka dhigan tahay qayb ka mid ah habka imtixaanka ugu dambeeya ee boqol iyo afar iyo afartan kun. Erayga “aragtida” ee aayadda ku jira waa isla erayga Cibraaniga ah ee Sulaymaan doortay markii uu tilmaamay sababta dadka Ilaah u halligmaan.

Meel aan aragti jirin, dadku way halaagsamaan; laakiinse kii sharciga xajiyaa, waa barakaysan yahay. Maahmaahyadii 29:18.

Nebiyadii oo dhammu waxay si ka toos badan uga hadlayaan maalmaha ugu dambeeya marka loo eego xilli kasta oo kale oo taariikhda quduuska ah ah, digniintii Sulaymaanna ee ku saabsan baahida loo qabo lahaanshaha “aragga” waa arrin nolol iyo geeri ah. Runta mar walba way kala saartaa oo waxay soo saartaa laba nooc oo caabudayaal ah. Aayadda gudaheeda waxaa ku jira koox halliganta iyo koox si farxad leh sharciga u xajisata. Si kastaba ha ahaatee, waa in la ogaadaa in taladii Sulaymaan lagu meeleeeyey macnaha guud ee muran ku saabsan “runta.” Waxa kale oo ay ku jirtaa macnaha guud ee masaalka tobanka bikradood, waayo masaalkii tobanka bikradood waa tusaalaha aasaasiga ah ee waaya-aragnimada dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya.

Nacasku wuxuu muujiyaa wixii qalbigiisa ku jira oo dhan; laakiinse ninka xigmadda leh wuu hayaa ilaa dabadeed. Haddii taliye dhegaysto been, addoommadiisa oo dhammu waa shar leh. Miskiinka iyo ninka khiyaanada leh way kulmaan; Rabbigu labadoodaba indhahooda ayuu iftiimiya. Boqorka si daacadnimo leh u xukuma masaakiinta, carshigiisuna weligiisba wuu taagnaan doonaa. Usha iyo canaantu xigmad bay bixiyaan; laakiinse ilmo iskiis loo daayo hooyadiis ayuu ceeb u keenaa. Markay kuwa sharka lahu bataan, xadgudubkuna wuu sii kordhaa; laakiinse kuwa xaqa ahu waxay arki doonaan dhicitaankooda. Wiilkaaga edbi, oo isna nasasho buu ku siin doonaa; haah, naftaadana farxad buu u keeni doonaa. Meeshii aanu waxyi jirin, dadku way halligmaan; laakiinse kii sharciga xajiyaa, isagu waa barakaysan yahay. Maahmaahyadii 29:11–18.

Ujeeddadaydu ma aha inaan farta ku fiiqo kuwa laga yaabo inay ka qabaan faham ka duwan kan aan ka qabo Rooma Casriga ah. Ujeeddadaydu waa inaan muujiyo in Sulaymaan uu la hadlayo laba nooc oo caabudayaal ah, kuwaas oo uu ku tilmaamayo “nin xigmad leh” iyo “nacas.” “Nacaska”

waxaa sidoo kale lagu aqoonsaday inuu yahay “kan shar leh.” Bikradaha xigmadda leh iyo kuwa nacaska ah ee masaalka ku jira ayaa sidoo kale lagu aqoonsaday xariiqda nebiyadeed ee Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad inay yihiin kuwa xigmadda leh iyo kuwa sharka leh.

Kuwa badan baa la nadiifin doonaa, oo la caddayn doonaa, oo la tijaabin doonaa; laakiinse kuwa sharka leh shar bay samayn doonaan; oo kuwa sharka leh midkoodna ma garan doono; laakiinse kuwa xigmadda leh way garan doonaan. Daanyeel 12:10.

Sulaymaan iyo Daanyeel way isku waafaqsan yihiin, waayo markhaatifurka nebiyadu oo dhammu wuxuu isu waafaqaa maalmaha ugu dambeeya. Kuwa xigmadda lehuna waxay gartaan “korodhka aqoonta.”

Kuwa caqliga lehna waxay u dhalaali doonaan sida iftiinka sama-gogosha; kuwa badanna xaqnimada u soo celiyaana waxay ahaan doonaan sida xiddigaha weligood iyo weligoodba. Laakiinse adigu, Daanyelow, erayada xidh, oo kitaabka shaabadee ilaa wakhtiga dhammaadka; kuwo badan ayaa hor iyo dib u ordi doona, aqoontuna way sii kordhi doontaa. Daanyeel 12:3, 4.

Aayadda tobnaad waxay tilmaamaysaa habka imtixaanka ee saddexda tallaabo ah oo kala shaandheeya bikradaha, kuwaas oo loogu yeedhay inay ka mid noqdaan boqol iyo afartan iyo afar kunka. Labada xaaladoodba habka kala shaandhaynta iyo imtixaanku wuxuu ku salaysan yahay in bikraduhu fahmaan korodhka aqoonta (ru’yada) oo la furay waqtigii dhammaadka sannadkii 1989.

“Waqtiga dhammaadka” ee maalmaha ugu dambeeya wuxuu ahaa 1989, markaas oo aayadaha afartan ilaa afartan iyo shan ee Daanyeel kow iyo tobnaad la furfuray. Markaas ayaa la xaqiijiyey in mawduuca aayadahani yahay kacitaankii ugu dambeeyey iyo dhicitaankii boqorka woqooyi. Markaas ayaa sidoo kale la xaqiijiyey in boqorka woqooyi ee aayadaha ku xusan uu yahay awoodda baabanimada ee maalmaha ugu dambeeya. Waxyi ahaan marnaba looma adeegsado weedha “Modern Rome.” Weedhan anigaa curiyey, si ay u metesho awoodda baabanimada ee maalmaha ugu dambeeya, maxaa yeelay si nebiyadeed “casri” wuxuu u taagan yahay maalmaha ugu dambeeya. Ellen White marnaba ma adeegsan weedha “Modern Rome.”

Waxa jira fahammo khaldan oo ku saabsan cidda boqorka woqooyi matalo lixda aayadood ee ugu dambeeya ee Daanyeel kow iyo tobnaad, laakiin waxaa jira hal faham oo keliya oo sax ah. Fahamka ah in boqorka woqooyi ee aayadahaas ku xusan uu yahay awoodda baabbinimada waxaa laga soo qaatay markhaatiyo nebiyadeed oo badan. Aayadda afartan waxay ku bilaabataa iyadoo tilmaamaysa baabbinimada oo heshay dhaawac dilaa ah sannadkii 1798, dabadeedna aayadaha afartan iyo kow ilaa afartan iyo saddex waxay tilmaamayaan dhaqdhaqaaqyada ku lug leh bogsiinta dhaawacaas dilaa ah. Aayadda afartan iyo afar waxay sharxaysaa farriinta ka cadhaysiisa baabbinimada oo horseedda aayadda afartan iyo shan, marka awoodda baabbinimadu gaadho dhammaadkeeda ugu dambeeya oo dhammaystiran. Ru’yada la furfuray sannadkii 1989 waa ru’yada kacitaanka ugu dambeeya iyo dhicitaanka awoodda baabbinimada ee maalmaha ugu dambeeya. Ru’yadaasu waa korodhka aqoonta ee dhaliya oo muujinaya laba nooc oo caabudayaal ah, kuwaas oo ku salaysan aqbalaaddooda ama diidmooda aqoonta ku taalla aayadahaas.

Sida ku cad isla cutubkaas oo kororka aqoonta lagu furay 1989, “tuugagga dadkaaga,” kuwaas oo “is-kor qaada” oo ugu dambayntii “dhaca,” waa astaanta dejinaysa “riyadii.” Kala-soocidda ugu dambaysa, su’aasha tijaabada ee ugu horraysa waa yaa lagu matalaa “tuugagga dadkaaga,” waayo iyagu waa astaanta nebiyadeed ee dejinaysa “riyadii.” Tuugaggu ma awoodda baadariga ayay yihiin mise waa Maraykanka?

Kitaabbada Daanyeel iyo Muujintuba waa isla kitaabkii, iyagoo matalaya laba markhaati oo isla xariiqqa wax sii sheegidda ah. Daanyeel waa bilowga, Muujintuna waa dhammaadka, labadooduna waxay wadajir u matalaan laba markhaati oo runta ah oo la furay wakhtiga dhammaadka sannadkii 1989.

Daanyeel waxa uu sharraxayaa habka daahirinta ee dhacay markii Libaaxa qabiilka Yahuudah uu furay aayadaha afartan ilaa afartan iyo shan sannadkii 1989. Wakhtigaas waxa billowday hab imtixaan ah si loo go’aamiyo loona muujiyo cidda noqon doonta “wadaaddada” ka kooban dadka axdiga ee ah boqol iyo afar iyo afartan kun maalmaha ugu dambeeya. Hooseeca waxa kale oo uu ku darayaa in kuwa diida kordhinta aqoonta ee maalmaha ugu dambeeya aanay noqon doonin mid ka mid ah wadaaddada ka kooban boqol iyo afar iyo afartan kun.

Dadkayguu waa la baabbi’iyaa aqoon la’aan aawadeed; maxaa yeelay adigu aqoonta waad diidday, aniguna waan ku diidi doonaa, si aadan wadaad iigu ahaan; maaddaama aad illowday sharciga Ilaahaaga, aniguna carruurtaadana waan illoobi doonaa. Hoosheeca 4:6.

Kitaabka Muujintii wuxuu caddeynayaa in aqoonta la furay oo ay diiddo kooxi ay sababto in la diido iyaga wax yar ka hor inta aanu xidhmin wakhtiga nimcadu.

Oo wuxuu igu yidhi, Ha xidhin erayada wax sii sheegidda ee kitaabkan; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Kii aan xaqa ahayn, ha ku sii jiro xaqdarro weli; kii wasakhaysanna, ha ku sii jiro wasakhnimo weli; kii xaqa ahna, ha ku sii jiro xaqnimo weli; kii quduuska ahna, ha ku sii jiro quduusnimo weli. Muujintii 22:10, 11.

Taariikhda Milleriyiintu waxay tusaale u tahay taariikhda boqol iyo afartan iyo afarta kun, waxaana wadajir ahaan Milleriyiinta iyo boqol iyo afartan iyo afarta kun ay matalaan bilowga iyo dhammaadka farriinta iyo shaqada saddexda malaa’igood ee Muujintii cutubka afar iyo tobnaad. Taariikhaha isbarbar socda waxay tilmaamayaan dhacdooyinka la xidhiidha xidhitaanka wakhtiga nimcada. Shaqada labada taariikhoodba waxaa hore ugu astaysnaa Eliyaah iyo Yooxanaa Baabtiisaha.

“Iyadoo gariiraya, William Miller wuxuu bilaabay inuu dadka u fasiro waxyaalaha qarsoon ee boqortooyada Ilaah, isaga oo dhegeystayaashiisa ku hoggaaminaya sii dhex mara waxsii sheegyada ilaa imaatinka labaad ee Masiixa. Dadaal kasta oo uu sameeyeyba wuxuu ku sii helayey xoog. Sidii Yooxanaa Baabtiisaha uu ugu dhawaaqay imaatinkii ugu horreeyey ee Ciise oo uu jidka ugu diyaariyey imaatinkiisa, sidaas oo kale William Miller iyo kuwii isaga la midoobay waxay ku dhawaaqeen imaatinka labaad ee Wiilka Ilaah.” Early Writings, 229, 230.

Farriintii Milleriyiinta waxay aqoonsatay “dhacdooyinka” la xiriira xidhitaanka wakhtiga nimcada, sida ay u astaysan yihiin Eliyaah iyo Yooxanaa Baabtiisaha labadaba.

“Waxay ahayd lagama maarmaan in dadka laga baraarujiyo khatartooda; in la kiciyo si ay isugu diyaariyaan dhacdooyinka culus ee la xidhiidha dhammaadka wakhtiga nimcada.” The Great Controversy, 310.

Sannadkii 1989, markii Midowgii Soofiyeeti burburay, qaybtii kitaabka Daanyeel ee la xidhiidhay maalmaha ugu dambeeya waa la furfuray, waxaana bilaabmay hab imtixaan ah. Imtixaanku wuxuu ku salaysnaa kartida ama karti-darrada dadka Ilaah inay fahmaan ama diidaan korodhka aqoonta ee lagu matalay lixda aayadood ee ugu dambeeya ee cutubka kow iyo tobnaad ee Daanyeel; aayado horseeda aayadda kowaad ee cutubka laba iyo tobnaad, taas oo tilmaamaysa “xidhitaanka wakhtiga nimcada.” Farriinta ku saabsan “dhacdooyinka la xidhiidha xidhitaanka wakhtiga nimcada” markaas waa la furfuray, waxaana bilaabmay hawshii kuwii musharraxiinta u ahaa inay noqdaan “wadaaddada” boqol iyo afartan iyo afarta kun. Hawshoodu waxay ahayd inay “fahmaan” oo ay ku dhawaaqaan farriinta lagu matalay tuducaas. Farriinta iyo hawsha boqol iyo afartan iyo afarta kun waxay ahayd inay soo bandhigaan farriinta la furfuray si ragga loogu kiciyo “inay isu diyaariyaan dhacdooyinka culus ee la xidhiidha xidhitaanka wakhtiga nimcada.”

“Maanta, iyadoo lagu jiro ruuxa iyo awoodda Eliyaas iyo Yooxanaa Baabtiisaha, ayaa ergadii Ilaah doortay ay dareenka dunida xukunka ku wajahan ku jeedinayaan dhacdooyinka culus ee dhowaan dhici doona, kuwaas oo la xiriira saacadaha ugu dambeeya ee muddad nimcada iyo muuqashada Ciise Masiix oo ah Boqorka boqorrada iyo Sayidka sayidyada. Dhawaan nin kastaa waxaa lagu xukumi doonaa camalladii uu jidhka ku sameeyey. Saacaddii xukunka Ilaah way timid, xubnaha kiniisaddiisa ee dhulka joogaana waxaa saaran mas’uuliyadda culus ee ah inay digniin siiyaan kuwa taagan, sidii oo kale, qarka u saaran halaag weligiis ah. Qof kasta oo banii’adam ah oo dunida ballaadhan ku nool oo dhegaysan doona waa in si cad loogu muujiyo mabaadi’da ku jirta khilaafka weyn ee socda, mabaadi’da ay ku xiran yihiin qaddarrada aadanaha oo dhan.” Prophets and Kings, 715, 716.

Taariikhda Yooxanaa Baabtiisaha iyo Masiixa, iyo sidoo kale taariikhda Milleriyiinta, waxay tusaale u yihiin farriinta iyo hawsha boqol iyo afartan iyo afar kun. Labadaba Yooxanaa iyo Masiixu waxay farriintooda u fahmeen inay metelayso xidhitaanka wakhtiga nimcada.

Laakiin markuu arkay kuwo badan oo Farrisiinta iyo Sadukiinta ah oo u imanaya baabtiiskiisa, ayuu wuxuu ku yidhi, Jiil abeesooyin sun lehayow, yaa idiin digay inaad ka carartaan cadhada imanaysa? Matayos 3:7.

Masiixu wuxuu matalay baabbi’inta Yerusaaalem, taas oo ah isla baabbi’intii Yooxanaa uga digay Yuhuuddii doolda badnayd inay soo dhowaanayso. Ciise wuxuu baabbi’inta u adeegsaday astaan u ah “cadhada” bilaabmaysa marka Isagu, isagoo Miikaa’eel ah, istaago sida ku qoran Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad, aayadda koowaad.

Masiixu wuxuu Yerusaaalem ku arkay astaan u taagan dunida ku adkaatay rumaysadla’aanta iyo fallaagowga, isla markaana ku degdegaysa inay la kulanto xukummada ciqaabeed ee Ilaah. Hoogagga qoomiyad dhacday, ee naftiisa ku cuslaaday, ayaa bushimihiisa ka soo saaray qayladaas aadka u qadhaadh. Wuxuu arkay diiwaanka dembiga oo ku qoran silica aadanaha, ilmada, iyo dhiigga; qalbigiisuna waxaa dhaqaajisay naxariis aan xad lahayn oo uu u qabay kuwa dunida ku dhibban oo silica haya; wuxuu aad u jeclaa inuu kulligood u gargaaro.

Laakiin xataa gacantiisu ma ay celin karin hirarka hoogga aadanaha; wax yar baa dooni lahaa Isha keliya ee gargaarkooda. Wuxuu raalli ka ahaa inuu naftiisa u shubo dhimasho ilaa, si uu badbaado ugu soo dhoweeyo iyaga; hase ahaatee, wax yar baa u iman lahaa isaga si ay nolol u helaan.

“Haybaddii samada oo ilmeynaysa! Wiilka Ilaaha aan dhammaadka lahayn oo ruux ahaan murugaysan, oo silic hoos loogu foorariyey! Muuqaalkaasu samada oo dhan ayuu yaab ka buuxiyey. Muuqaalkaasu wuxuu innagu muujinayaa dembinimada xad-dhaafka ah ee dembiga; wuxuu tusayaa sida hawl adag u tahay, xataa Awoodda Aan Xadidnayn, inay kuwa eedda leh ka badbaadiso cawaaqibta ka dhalata ku xadgudubka sharciga Ilaah. Ciise, isagoo hoos u eegaya jiilkii ugu dambeeyey, wuxuu arkay dunida oo ku dhex milantay khiyaano la mid ah tii sababtay baabbi’inta Yeruusaalem. Dembigii weynaa ee Yuhuuddu wuxuu ahaa diidmaddoodii Masiixa; dembiga weyn ee dunida Masiixiga ahna wuxuu ahaan lahaa diidmadda sharciga Ilaah, kaas oo ah aasaaska dowladnimadiisa samada iyo dhulka. Amarrada Rabbiga waa la quudhsan lahaa oo wax aan jirin laga dhigi lahaa. Malaayiin ku jira addoonsiga dembiga, oo ah addoommada Shaydaanka, kuna xukuman inay la kulmaan dhimashada labaad, ayaa diidi lahaa inay dhegayaan erayada runta maalintooda booqashada. Indho la’aan cabsi leh! Waalli yaab leh!” The Great Controversy, 22.

Fariintii digniinta ee Yooxanaa Baabtiisaha ku dhawaaqay, iyo tii Masiixuna sidoo kale ku dhawaaqay, waxay ahayd isla fariintii digniinta, sida fariintii digniinta ee Milleriyiintuna u ahayd isla fariinta tilmaamaysa dhacdooyinka la xidhiidha xidhitaanka albaabka nimcada, taas oo ay ku dhawaaqi doonaan boqol iyo afartan iyo afarta kun. Saddex markhaati; Yooxanaa Baabtiisaha, Masiixa, iyo Milleriyiinta, iyagoo ka marag kacaya in shaqada iyo fariinta boqol iyo afartan iyo afarta kun ay tahay hab imtixaan nolol ama dhimasho ah oo lagu dhammaystiray korodhka aqoonta ee la furfuray sannadkii 1989. Fariintii markaas la furfuray waa muujintii maalmaha ugu dambeeya oo ay khasab tahay in kuwa xigmadda lahu ay fahmaan, haddii ay doonayaan inay noqdaan “wadaaddada” ka kooban boqol iyo afartan iyo afarta kun. Haddii musharraxiintaasu aysan fahmin muujintaas, waxaa lagu aqoonsadaa inay shar leh yihiin, ama nacasyo yihiin, wayna halligmaan. Iyaga iyo carruurtoodaba waa la diidaa si waafaqsan diidmadda ay diideen muujintaas oo ah korodhka aqoonta.

Erayga Ilaah waxay caddeyneysaa in Rooma ay tahay quwadda is-sarraysiisa, dhacda dadka Ilaah, dabadeedna dhacda oo xaqiijisa waxyiga. Su’aasha ah in Roomada Casriga ahi tahay quwadda baabannimada mise Maraykanka ayaa ah imtixaanka lagu garto in musharraxiintaasu ay yihiin bikrado xigmad leh ama bikrado nacas ah. Imtixaankaasu waa imtixaan nebiyadeed oo laga soo dheegtay kitaabka Daanyeel, kaas oo dabadeed lagu xaqiijiyo laguna gaarsiyo kaamilnimo kitaabka Muujintii. Mawduuca Roomada Casriga ahi si fudud uguma koobna kala-doorasho u dhexeysa quwadda baabannimada iyo Maraykanka; waa imtixaankii ugu dambeeyey ee boqol iyo afartan iyo afar kun. Waa imtixaan nebiyadeed, oo marka si sax ah loo fahmo uu koobayo matalaad kasta oo habsocodka imtixaanka ugu dambeeya ah ee lagu soo bandhigay maragga nebiyadeed ee quduus laga dhigay ee Ilaah dhexdiisa.

Habka imtixaanka ee wakhtigii Yooxanaa Baabtiisaha iyo Masiixa waxaa laga soo dheegtay kitaabka Daanyeel, sida uu sidoo kale habka imtixaanku uga yimid wakhtigii Millerites-ka. Maaddaama uu yahay imtixaan nebiyadeed, habraaca sida runta loo xaqiijiyo ayaa dadkaas musharraxiinta ah ugu lama huraan u ah inay si sax ah u dabaqaan, sida ay lama huraan u tahay keliya inay haystaan aragtida saxda ah ee ku saabsan cidda ay tahay Rooma Casriga ahi. Haddii la tixgelinayo aqoonsiga saxda ah ee Rooma Casriga ah, ama ku-dhaqanka habraaca saxda ah, labadaba qaybaha imtixaanka waxaa lagu saleeyey kitaabka Daanyeel. Daanyeel cutubka koowaad, Daanyeel wuxuu dhex maray hab imtixaan oo saddex-tallaabo ah, kaas oo ka bilaabmay cuntada, dabadeedna imtixaan muuqaal ah, waxaana xigay imtixaan uu fuliyey Nebukhadnesar, oo ah astaan Kitaabiga ah oo Boqorka Waqooyi ah, xoogga baabbeedka ee maalmaha ugu dambeeya.

Afartan carruurtaas, Ilaah wuxuu siiyey aqoon iyo xirfad xagga cilmiga iyo xigmadda oo dhan; Daanyeelna wuxuu lahaa garasho ku saabsan riyooyinka iyo waxyiyaada oo dhan. Oo markii ay dhammaadeen maalmihii uu boqorku amray in la keeno hortiisa, markaas taliyihii bohonada ayaa iyagii hor keenay Nebukadnesar. Boqorkiina wuu la hadlay iyaga; oo dhammaantood dhexdooda lagama helin mid la mid ah Daanyeel, Xananyaah, Miishaa'eel, iyo Casaryaah; sidaas daraaddeedna waxay istaageen boqorka hortiisa. Oo wax kasta oo xigmad iyo garasho ah oo boqorku wax ka weydiiyey, wuxuu ka helay iyaga iyagoo toban jeer ka sii wanaagsan dhammaan saaxiriintii iyo xiddig-yaqaannadii ku jiray boqortooyadiisa oo dhan. Daanyeel 1:17–20.

“Dhammaadka maalmaha,” taas oo si nebiyaysan u ah maalmaha ugu dambeeya marka boqolka iyo afartan iyo afarta kun la imtixaamayo, Daanyeel iyo saddexdii mudanayaalba waxaa lagu helay iyagoo “toban jeer kaga wanaagsan dhammaan saaxiriintii iyo xiddig-fallayaashii ku jiray boqortooyadiisa oo dhan,” Daanyeelna wuxuu lahaa “faham ku saabsan riyooyinka iyo waxyaalaha qarsoon oo dhan.” Daanyeel wuxuu metelaa boqolka iyo afartan iyo afarta kun, kuwaas oo maalmaha ugu dambeeya fahmaya korodhka aqoonta ee yimid markii Masiixu, sida Libaaxa qabiilka Yahuudah, uu furfuray “qaybtaas kitaabka Daanyeel ee la xidhiidha maalmaha ugu dambeeya,” sannadkii 1989.

Daaniyaal si fudud ugama uu fahmin kuwa kale wax ka badan oo ku saabsan riyooyin iyo muujinno, balse wuxuu lahaa “fahan ku saabsan muujinno iyo riyooyin oo dhan.” Wuxuu matalaa kuwa adeegsada habka xariiq korkeed xariiq, waayo habkaasu wuxuu isu keenaa “muujinno iyo riyooyin oo dhan” hal farriin oo isku xidhan. Farriinta isu keenta dhammaan riyooyinka iyo muujinnada hal xariiq oo nebiyadeed gudaheeda waxay aqoonsataa “dhacdooyinka la xidhiidha xidhiidha albaabka nimcada.” Farriintaas waxaa lagu aasaasaa astaanta nebiyadeed ee ah Rooma Casriga ah, oo ah awoodda is-weyneysiisa, dadka Ilaah dhaca, dabadeedna dhacda.

Awooddaas waxaa lagu adkayn karaa oo keliya iyadoo la dabaqayo hab-raaca saxda ah. Inta badan kuwa qirta inay Baybalka bartaan waxay diidaan hab-raaca “xariiq dusheed xariiq,” qaar kalena oo qirta inay adeegsadaan waxay si qaldan u dabaqaan xeerarka ka kooban hab-raaca “xariiq dusheed xariiq.” Xeerarkaas waxaa markii ugu horraysay lagu diiwaangeliyey si dadweyne ah Milleriyiintii, dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeyana hore ayaa looga digay in kuwa dhab ahaan ah farriinwadayaasha malaa’igta saddexaad ay adeegsan doonaan xeerarkii William Miller

ee fasiraadda waxsii sheegyada.

“Kuwa ku hawlan ku dhawaaqidda farriinta malaa’igta saddexaad waxay baadhayaan Qorniinka iyaga oo raacaya isla nidaamkii Aabbihii Miller qaatay.” Review and Herald, November 25, 1884.

William Miller wuxuu matalay bilowgii saddexda malaa’igood ee Muujintii afar iyo tobnaad, waxaana lagu sii tusaaleeyey Yooxanaa Baabtiisaha, kaas oo ahaa bilowgii farriinta uu Masiixu dhammaadkeedu ahaa. Walaashii White si toos ah ayay u waafajisaa habka imtixaanka ee Yooxanaa Baabtiisaha ilaa Masiixa la maray iyo habka imtixaanka ee saddexda malaa’igood. Yooxanaa ayaa bilaabay farriinta, mana ahayn ilaa wax yar ka hor iskutallaabta, markii Masiixu xertiisii geeyey Kaysariya Filibbi, in Ciise markaas ku daray faahfaahinta farriintii uu Yooxanaa bilaabay. Xaqiiqadii ugu horraysay (bilowgii) ee Yooxanaa tilmaamay markii uu Masiixa arkay waxay ahayd in uu Masiixa u aqoonsaday Wanka Ilaah ee qaada dembiyada dunida.

Waxyaalahan waxaa lagu sameeyey Beytabara, webiga Urdun dhinaciisa kale, meeshii Yooxanaa wax ku baabtiisayay. Maalintii xigtayna Yooxanaa wuxuu arkay Ciise oo u imanaya, markaasuu yidhi, Bal eega Wanka Ilaah oo dembiga dunida qaada. Kanu waa kii aan ka idhi, Ninkii iga daba imanayaa wuu iga horreeyaa, waayo, isagu wuu iga horreeyey. Yooxanaa 1:28–30.

Markaas ayaa bilowday muddadii imtixaanka ee saddexda sano iyo badhka ahayd oo ku dhammaatay iskutallaabta. Ka dib markii Yooxanaa la dilay wax yar ka hor iskutallaabta, Ciise ayaa markaas bilaabay inuu sharxo hadalkii ugu horreeyey ee Yooxanaa.

Markii Ciise yimid xuduudaha Qaysariya Filibbos, ayuu xertiisii weyddiiyey, isagoo leh, Dadku yay yidhaahdaan aniga Wiilka Aadanahu inaan ahay? Oo waxay yidhaahdeen, Qaar waxay yidhaahdaan inaad tahay Yooxanaa Baabtiisaha; qaarna, Eliyaas; kuwo kalena, Yeremyaah, ama mid nebiyada ka mid ah. Wuxuu ku yidhi iyaga, Laakiin idinku yaad igu sheegaysaan inaan ahay? Markaasaa Simoon Butros u jawaabay oo yidhi, Adigu waxaad tahay Masiixa, Wiilka Ilaaha nool. Ciisena wuu u jawaabay oo ku yidhi, Waxaa barakaysan tahay, Simoon Barjona; waayo, hilib iyo dhiig kuuma muujin arrintan, laakiin Aabbahayga jannada ku jira ayaa kuu muujiyey. Aniguna waxaan kaloo kugu leeyahay, Adigu waxaad tahay Butros, oo dhagaxan dusheeda ayaan kiniisaddayda ka dhisi doonaa; oo albaabbada jahannamadu kama adkaan doonaan. Oo waxaan ku siin doonaa furayaasha boqortooyada jannada; oo wax alla wixii aad dhulka ku xidho, jannadana waa lagu xidhi doonaa; oo wax alla wixii aad dhulka ku furto, jannadana waa lagu furi doonaa. Markaasuu xertiisii ku amray inaanay ninna u sheegin inuu yahay Ciise Masiixa. Wakhtigaas dabadiis Ciise wuxuu bilaabay inuu xertiisii tuso inay waajib ku tahay inuu Yerusaaalem tago, oo uu waxyaalo badan kaga silco waayeellada iyo wadaaddada sare iyo culimmada, oo la dilo, oo maalinta saddexaad dib loo sara kiciyo. Matayos 16:13–21.

Kaysariya Filibbi waa magaca Paaniyuum xilligii Masiixa, Paaniyuumna waxaa lagu aqoonsadaa aayadda ku xigta aayadda afar iyo tobnaad ee Daanyeel kow iyo tobnaad, halkaas oo lagu soo bandhigayo tuugagga dadkaaga, kuwa is-weyneeya, laakiinse dhaca. Farriintii Yooxanaa Baabtiisaha, oo waxyoona leh oo kaamil ah, waxay ahayd farriintii bilowga ee matalaysay farriinta

Milleriyiinta, taas oo lagu taagay xeerarkii Miller. Farriintii Masiixa ee dhammaadka, oo ku dhisnayd farriintii Yooxanaa isla markaana sii ballaarinaysay, waxayna ahayd astaan u taagnayd farriinta dhammaadka ee saddexda malaa'igood, taas oo ku salaysan xeerarkii Miller iyo faahfaahinta lagu daro farriintii Miller marka habraaca sadarba sadar uu yimaado dhammaadka.

In la gaadho faham khaldan oo ku saabsan astaanta aragga ku dhisaysa isbarbardhigga astaanta Rooma Casriga ah iyo kuwa ku jira taariikhda Masiixa ee diiday farriinta iskutallaabta. Waxaa naloo sheegay in Yuhuuddii diiday farriintii Yooxanaa Baabtiisaha aanay ka faa'iidaysan karin waxbaristii Ciise, iyo in taariikhda Yuhuuddaas sameeyey waxaasu ay matasho kuwii diiday farriintii malaa'igta kowaad. Milleriyiintu waxay aqoonsadeen tuugagga dadkaaga, kuwaas oo aan markii dambe ku naanaysay erayada, "Rooma Casri ah," inay ahaayeen quwadda baabawiyeed.

Waxaan sii wadi doonaa tixgelinnadan maqaalka xiga.